

УДК [904+39]–051(477)“19” В. Петров

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІКТОРА ПЕТРОВА (40-ві рр. ХХ СТ.)

О. О. Франко, Н. А. Хомин

Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000

Йдеться про наукову діяльність в 40-і роки ХХ ст. видатного українського археолога та етнографа, дослідника, етногенетичних проблем, автора праць “Етногенез слов’ян” (1972), “Походження українського народу” (1992), “Скіфи, мова і етнос” (1968) та ін. Віктора Платоновича Петрова (1894–1969).

Ключові слова: Віктор Петров, археологія, етнологія, етногенез

Український вчений, археолог, етнограф, історик, літературознавець та письменник Віктор Платонович Петров (1894–1969) залишив по собі значний науковий доробок у всіх цих галузях наук.

В. Петров був членом, секретарем та з 1927 р. керівником “Етнографічної комісії Всеукраїнської Академії Наук” (ВУАН, 1920–1932), редактором “Етнографічного вісника” (1925–1932), “Бюлетня Етнографічної комісії ВУАН” (1926–1930), дійсним членом Російського географічного товариства (1928), яке високо оцінило його наукові досягнення та організаторську діяльність, нагородивши в 1927 р. срібною медаллю. У 1930 р. В. Петров захистив докторську дисертацію і його було рекомендовано у дійсні члени Академії Наук. Репресії початку 30-х років позначилися на його науковій кар’єрі. 6 серпня 1930 р. його було звільнено з посади керівника Етнографічної комісії.

З 1932 по 1938 рр. учений працював у Спільці інститутів історії матеріальної культури (СПМК), реорганізованої в 1934 р. в Інститут історії матеріальної культури (ІМК), який в 1938 р. перейменовано на Інститут археології АН УРСР. У січні 1941 р. його призначили директором Інституту фольклору, створеного 1936 р., щоб замаскувати ліквідацію всіх етнографічних установ та жорстокі репресії проти вчених. В післявоєнний період вчений, втративши всі наукові звання, працював в Інституті матеріальної культури АН СРСР (м. Москва, 1950–1956) та Інституті археології АН УРСР (м. Київ 1956–

1969), продовжуючи утверджувати тематику етногенетичних проблем. На старості (1967) В. Петров був змушений ще раз здобувати наукові звання (за сукупністю праць).

Науково-дослідницьку працю вчений проводив за такими напрямками: методологія і методика досліджень, проблеми етногенезу слов'ян, походження українців, історія землеробства, археологія і давня історія Києва, трипільська, зарубинецька й черняхівська культури, гідроніміка, топоніміка, фольклористика, мовознавство, літературознавство.

Метою дослідження є аналіз маловідомої наукової діяльності В. Петрова 40-х років ХХ ст., з'ясування його методології та оцінка діяльності вченого з точки зору сучасного стану розвитку української науки.

В 1938 р. була готова фундаментальна праця В. Петрова “Підсічне землеробство”, яка дістала дуже високу оцінку спеціаліста в цій галузі, відомого вченого М. Третьякова. “Рукопись В. П. Петрова, – пише він, – представляет собой почти исчерпывающую сводку и освещение данных о подсечном земледелии... Ничего подобного ни в нашей, ни в иностранной литературе никогда не появлялось” [10. С. 4].

Під керівництвом В. Петрова разом з українськими та московськими вченими підготовано до публікації серії пам'яток “культури полів поховань” зарубинецького і черняхівського типів на основі речових матеріалів з розкопок та музейних фондів України (київські, харківські, дніпропетровські, черкаський, житомирський та білоцерківський музеї), які побачили світ лише через два десятиріччя [7].

Дуже інтенсивно В. Петров займався дослідженнями родового суспільства, ловецькими, хліборобськими та мисливськими культурами. В Інституті рукописів Бібліотеки ім. В. Вернадського НАН України нами виявлено неопубліковану працю В. Петрова “Родовий лад на Україні” [9], в якій вчений досліджує стародавню історію нашої землі в найдавніші епохи. Значну увагу в цьому дослідженні приділено ловецтву, ігрищам, культурам. Праця чекає свого видання.

В лютому 1941 р. В. Петрова призначено директором Інституту фольклору, а з початком війни він організував евакуацію його співробітників до м. Уфі (Башкирія). Там деякий час він очолював усі переведені академічні інститути. В лютому 1942 р. його було призвано до війська і призначено, як сам пише в партизанський загін [10. С. 70]. Невдовзі він опинився в окупованому німцями Харкові, де організував видання журналу “Український засів”. Виявлено один його лист до Софії Федорівни Зерової [23] за 1943 р., в якому згадується про видання цього журналу. В ньому в 1942–1943 рр. він під псевдонімом “Дніпропетровський” опублікував свою повість “Без ґрунту”. В повісті зображено “страшні примари катастроф, які принесуть загибель старого світу”. В одному з героїв повісті втілені етнографічно-просвітницькі риси Дмитра Яворницького. В 1940 р. він помер і В. Петров опублікував у “Вістях АН УРСР” некролог на його смерть [14].

Збереглося одне з небагатьох фото Віктора Петрова тих часів, де він з письменником Уласом Самчуком в Кременчуці (липень 1942 р.). З переказів археолога С. В. Махно, яка була ученицею В. Петрова, відомо, що він бував і в Кіровограді, де передав їй свої наукові рукописні праці, але які, у зв'язку з воєнними діями, вона не зуміла зберегти.

В 1943 р. В. Петров переїхав до Львова, де працював керівником кафедри етнології Українського наукового інституту [11]. Тут він бував 1940 р. на розкопках городища Плісеська та стародавнього Галича. Останній на той час досліджував Ярослав Пастернак.

В кінці 1944 р. В. Петров приїхав до Берліна. Тут з 1920 р. жив і працював видатний український етнограф Зенон Кузеля (1882–1952), професор Берлінського університету. З 1926 р. в Берліні функціонував Український науковий інститут, в якому викладали О. Скоропис-Йолтуховський, І. Мірчук, В. Липинський, З. Кузеля, Д. Дорошенко та ін. Працювала кафедра етнографії, видавали “Вісник Українського наукового інституту” (ВУНІ) та “Праці УНІ”, яких на той час уже нараховувалося 54 томи. Окрім цього, виходили два журнали німецькою мовою на українську тематику та тижневик “Літопис” за редакцією З. Кузелі, де постійно друкували наукові та науково-популярні народознавчі статті.

Нещодавно до рукописного відділу ЛНБ НАН України ім. В. Стефаника надійшли матеріали Українського наукового інституту в Берліні [21], заснованого за ініціативою “Українського товариства допомоги емігрантам”. Серед них є окремі примірники періодичних видань “Вісти УНІ в Берліні”, “Причинки до українознавства”, “Бюро наукової еміграції”. В Берліні діяли курси української мови і проводилися лекції з українознавства. При УНІ працювала бібліотека з читальною, яка мала 15 тисяч книг. До неї надходило понад 100 назв періодики з країн Європи і Америки, видавався часопис “Українське слово”. Частина цього видання також передано до Львова.

“Коли внаслідок воєнних дій в роках 1942–1943, – згадує І. Мірчук, – велике число науковців зі Східних земель опинилося поза межами Батьківщини, Інститут видає за матеріальною допомогою УЦК циклоstileвим способом цілу низку праць таких учених як Онішкевич, Шарлемань, Петров, Ковалів, Шугаєвський, Петренко, Іванов та німецькою мовою “Історію культури” Мірчука” [9. С. 89].

Тут в Берліні видано працю В. Петрова німецькою мовою під назвою “Der Kalenderryklus in der Kultdichtung des Ukraine Volkes. Die Rusalien und jahnis vest Rituale” [5. С. 194]. Вона не ввійшла ні в одну бібліографію вченого.

Мюнхенський період життя і діяльності В. Петрова (1945–1949) був дуже плідним у науковому відношенні. На цей час Мюнхен став центром української науки за кордоном. Зразу ж після війни сюди переїхав з Праги Український вільний університет, який очолив В. Щербаківський і в якому працював В. Петров, читаючи лекції з археології та етнографії. Викладав він також в Православній Богословській академії, де проректором була Н. Полон-

ська-Василенко, з якою В. Петров навчався в Київському університеті та аспірантурі.

В листопаді 1945 р. після прийняття проекту “Тимчасового положення” було створено Українську вільну академію наук. 25 квітня 1946 р. її президентом обрано Д. Дорошенка, а керівником етнографічного відділення В. Петрова. В 1946 р. ВУАН об’єднавала 118 вчених, багато з яких в кінці війни емігрували з України. Археологічну секцію очолив Вадим Щербаківський. Серед членів секцій були Ярослав Пастернак, учениця Вікентія Хвойки – Валерія Козловська та київський учений Петро Курінний.

30 березня 1947 р. в Мюнхені відновлено діяльність НТШ, ліквідованого радянською владою в 1940 р. у Львові. Очолив товариство останній його голова І. Раковський, а З. Кузельо обрано заступником, який фактично керував товариством через хворобу І. Раковського. Членами президії стали В. Щербаківський та Я. Пастернак. В НТШ плідно працював і В. Петров.

22 жовтня 1945 р. відновлено діяльність Українського наукового товариства, що було ліквідоване в Києві ще в 1920 р., і на базі якого було створено Етнографічну комісію. В. Петров разом з іншими їздив в табори колишніх українських військовополонених з лекціями на народознавчу тематику та збирав етнографічні матеріали, для чого склав програму збору етнографічних матеріалів з народної медицини. Більшість військовополонених представляли селянство, яке було носієм давніх українських традицій.

30 липня 1945 р. В. Петров виступив з доповіддю “Проблеми первісного мислення”. 13 червня 1947 р. відбулися “святочні сходини в шану І. Франку”, на яких В. Петров був присутній, а З. Кузеля виступив з доповіддю “Франко як етнограф”.

22 січня 1948 р. на зборах, присвячених А. Шептицькому В. Петров оприлюднив виступ “Проблеми культурної доби”, займався він і дослідженням життя і творчості Т. Шевченка, зокрема етапами розвитку сучасного шевченкознавства [9. С. 91, 96, 99].

Наукові праці з археології та етнології вчений підписував власним прізвищем, художні твори – під псевдонімом В. Домонтович, деякі філософські – за підписом Віктор Бера.

25 вересня 1945 р. в Нюрбергу за ініціативою В. Петрова (В. Домонтовича), І. Багряного, Ю. Косача створенно “Мистецький український рух” (МУР). В. Петров увійшов в управління, а на з’їзді 21–22 грудня 1945 р. в Ашаффельбурзі очолив “Видавничу спілку” при Українському вільному університеті, яка видавала наукові праці, в тому числі – дослідження В. Щербаківського “Кам’яна доба на Україні” (1947), В. Петрова – “Український фольклор”, “Замовляння й голосіння” (1946), П. Курінного – “Нариси з історії української археології” (1947) та ін.

Працював В. Петров також у видавництві “Українська трибуна”, в редакції журналу “Арка”. Видав два романи “Доктор Серафікус” (1947) і книжковий варіант повісті “Без ґрунту”, яку раніше опублікував в Харкові журнал “Український засів”. У Мюнхені В. Петров видав повість “Дівчинка з

медведиком”. До найкращих можна зачислити його новели “Апостоли”, “Помста” і “Приборканий гайдамака”. В його літературному архіві зберігаються також рукописні матеріали романів, повістей, досліджень про видатні європейські постаті минулого і сучасного [23]. У мюнхенський період написано документальне дослідження В. Петрова про жертви більшовицького режиму [19].

Інститут енциклопедій на чолі із З. Кузелею, створений у Мюнхені у 1945 р., поставив собі за мету написання першої багатомної української енциклопедії. Учень Ф. Вовка З. Кузеля намагався продовжити справу свого вчителя зі створення фундаментальної роботи про Україну [22], до якої В. Петров опублікував низку цінних статей з археології та етнографії.

У статті “Пережитки передісторичної матеріальної культури” В. Петров висловив низку думок, які на той час були новими і дуже сміливими. Він намагався реконструювати сиву давнину, немов вдихнути в неї життя, дивлячись на археологію очима досвідченого етнолога. Вчений вважав, що “на Україні в добу неоліту складається той тип матеріальної культури, який відтоді в певних своїх рисах (осадництво, хліборобство, скотарство, ремесло і т.д.) історично стає вихідною базою для розвитку матеріальної культури наступних епох” [16. С. 200]. Приручення диких степових тварин було завершеним, скотарство і землеробство визначають основну форму господарства з перевагою хліборобства. Утримують в основному велику рогату худобу (круторогу і короткорогу), житла селища розташовують колом, а всередині майдан служить як загін (крааль).

У II тисячолітті до н.е. відбуваються різкі зміни: місце вола і корови займає кінь та дрібна худоба (вівця, коза), переважає табунне скотарство. В античну добу (V–IV ст. до н.е.–IV–V ст. н.е.) знову переважає орне хліборобство над скотарством; в добу великого переселення народів (V–VII ст.) господарство занепадає. Для слов’янського періоду кінь не характерний. У VI–IX ст. застосовують підсічно-лісову систему землеробства, яка не вимагає орання ґрунту, а отже і тяглової худоби.

В. Петров дає характеристику стану хліборобства всіх епох, застосування знарядь праці (зокрема плуга), розвитку ремесел. Вчений зупиняється на специфіці залізодобувної та залізоброблювальної техніки. Значну увагу вчений приділяє тут характеристиці поселення, житла, хатнього опалення тощо.

В період енеоліту і бронзи на високих берегових відрубних кручах з’являються городища і цей тип поселення – вважав В. Петров – заступає селища трипільських часів. Для середньовіччя (VI–XIII ст.) характерні “типові городища з земляними валами, збудованими за дерев’яними конструкціями (рубані кліті заповнені глиною). Житла розташовані колом, входять в систему фортифікаційних споруд” [16. С. 202]. Ці житла двоповерхові, нижня частина служить за комору. Земляні вали городищ обкладені кам’яними плитами. Житла для простого люду (землянки) розташовані за межами городища. В. Петров висловив міркування, що великі городища могли утворюватися шляхом об’єднання кількох малих, а окремих вулиць і дворів городища не мали.

Відомості про події, що відбувались на теренах України в II ст. до н.е.– V ст. н.е. В. Петров подав у статті “Римська доба” [18. С. 388–390]. Зокрема він широко висвітлив “культуру полів поховань”, вказав на територію її поширення, розташування поселень, їх внутрішню забудову. Вчений охарактеризував основне заняття носіїв цієї культури – хліборобство, зазначаючи, що воно “було лісово-підсічне інтенсивне, з досить великою посівною площею” [18. С. 390]. Добре розвинене і ремесло (оброблення глини, заліза, бронзи, скла, кості). Не оминув увагою В. Петров і культ поховання небіжчиків, вказуючи, що окрім тілоспалювання, побутувало і трупопокладення.

Як зазначала Є. Махно, уже в 1940 р., було встановлено, що зарубинецькі пам’ятки мали, окрім урнових поховань, ямні тілоспалення, відомі були також і тілопокладення [8].

Спільна стаття В. Петрова, В. Козловської та М. Міллера “Доба переселення народів” характеризує етнонаціональні зміни населення на теренах України в період з IV по VI ст. н.е. Вчений зазначав, що через землі нашої країни пройшли гуни, булгари, авари, хозари. В цей час культура черняхівсько-маслівського типу зникає, а їй на зміну приходить нова культура, що істотно відрізняється від неї. В. Петров подав опис ремесел, що набули поширення в цей час, та їхні центри.

Паралельно вчений зазначав, що за часів переселення народів на Україні жили й інші етноси із своїми особливостями виробів із металу та примітивним посудом, що засвідчував про занепад ремесел й повернення до домашнього виробництва. В основному цей посуд був ліпний, виготовлений безпосередньо руками без використання гончарного кола. Його форми також були більше пристосованими до щоденного використання, втратили розмалювання, зайві елементи декору, поверхня могла бути лощеною.

Дуже цікавою є стаття В. Петрова “Передхристиянські релігійно-світоглядні елементи. Генеза народних звичаїв і обрядів” [15. С. 244–249]. У ній вчений описує цілий комплекс звичаїв і обрядів, які існували колись у наших пращурів: вірування в богів, народні погляди на природу, погляди на рід в народному світогляді, уявлення про народження і весілля, прояви народного світогляду в обрядах. В. Петров надав переконливі пояснення цих звичаїв і обрядів та вказав на їх видозміну під впливом християнства.

З великим знанням традиційної обрядовості В. Петров у розділі “Лірично-епічна поезія” [12. С. 268–269] проаналізував українські фантастичні балади та балади, взяті з реального життя, а також релігійні та гумористичні пісні. В статті “Народна проза” автор зупиняється на характеристиці казок, акцентуючи на тому, що “первісно казка була обрядовим жанром, саме приналежністю похоронного обрядового акту, супровідною обрядовою розповіддю, звичайно інсценізованою подорожі далекої дороги, в яку відходив померлий” [12. С. 270].

У розділі “Народна усна словесність” В. Петров вказує на тісний взаємозв’язок усної словесності: замовлянь, голосінь, обрядово-словесної поезії, колядок веснянок та інших із різноманітними обрядодіями та віруваннями. Як

зазначав учений, вони ніколи не виконуються поза обрядами, і несуть одну і ту ж мету – забезпечують успіх на полюванні виліковують хвороби, оберігають худобу, відвергають хмари [12. С. 270].

У статті В. Петрова “Методологічно-світоглядні напрямки в українській етнографії XIX–XX ст.” [13. С. 184–187] автор охарактеризував провідні напрямки цього періоду: романтично-етнографічне народознавство першої половини XIX ст. та позитивістичне – другої половини віку. Для романтичної течії етнографія стає провідною наукою. В центрі доктрини ставлять народ, народ (селянство) творить історію. “Етнографічна концепція літератури, – писав В. Петров, – прагне стерти різницю між індивідуальною творчістю письменника й етнографічними записами з уст народу” [13. С. 185]. До романтичної або міфологічної школи належали І. Срезневський, “ранні” М. Костомаров і П. Куліш, О. Потебня та ін.

В основі позитивістичного, “реалістичного” народництва лежать позитивізм, реалізм і еволюціонізм. Фольклорні жанри витісняються реалізмом. Порівняння билинних і літописних текстів стає провідним методом етнографічних досліджень. Творцем історії, усної творчості, вважають не селянство а представників освічених верств (ідеї проводу). До цієї так званої “історичної” або “порівняльної” течії належали В. Антонович, М. Драгоманов, Ф. Вовк. З цієї школи вийшли І. Франко, В. Гнатюк, Ф. Колесса, але вони вже “дошукувались своїх власних первнів”, виділяючи національні елементи.

Антиеволюціонізм і антиісторизм, який поширювався в 20-х рр. XX ст. – вважав В. Петров, – не торкнувся української науки. У 30–40-х рр. теорія міграціонізму поступилася теорії автохтонності, явища почали розглядати у зв’язку з конкретною епохою.

В 1947 р. В. Петров прочитав лекцію “Походження українського народу” українській громаді в Регенсбурзі. До нашого часу вона дійшла в записках студентів, які тоді видали її циклоstileвим способом. Завдяки С. Білоконю, який повернув її з діаспори на Батьківщину в 1992 р., лекція дістала нове життя – її видано Інститутом археології з вступною статтею П. П. Толочка та виваженими науковими коментарями [17]. Враховано сучасне бачення етногенетичних проблем на основі нових археологічних досліджень [16].

В. Петров взяв за основу, як сам писав у перших рядках своєї праці “Походження українського народу”, дослідження Вадима Щербаківського [24] і Федора Вовка [1], які на той час було видано в Празі, не тільки з точки зору методології (комплексний підхід до використання різноманітних джерел), а й запозичив ідеї, розвиваючи їх з врахуванням нових археологічних даних з дослідження трипільської, зарубинецької та черняхівської культур, відкритих свого часу В. Хвойкою [2; 4].

Петров шукав, як і його попередник В. Щербаківський, українських першопочатків у трипільській культурі. Він вбачав їх у системі господарства, поселеннях, кераміці, мистецтві тощо, але до визначення етнічної приналежності українців ставився надзвичайно обережно. Потрібно зауважити, що й В. Щербаківський, хоча вважав трипільські “первні” – одними з складових

формації української нації, не був категоричний в цьому питанні, а зауважив, що на зламі III–II тисячоліття до н.е. на території України відбулися великі етнічні зміни. До цього нового населення В. Щербаківський ставився дуже скептично, вважаючи його кочівним, яке лише зашкодило розвитку землеробського і культурного процесу, але не знищило його повністю. Ф. Вовк також вважав що приблизно в цей час змінилося населення. “Круглоголові” витісняють “довгоголовців”, здебільшого змішуючись з ними.

В. Петров дійшов таких висновків щодо походження українців: “Коли ми кажемо, що ми є автохтонними на нашій землі, що ми живемо на ній не від VI ст. по Різдві, а ще ... від III тисячоліття перед Різдвом, ми повинні вважати, що між нами і людністю неолітичної України лежить кілька перейденими нашими предками епох, кілька етапів етнічних деформацій ... Наша автохтонність ... не була плодом і наслідком лише самої біологічної зміни й біологічного відродження поколінь, що в русі часу, протягом тисячоліть послідовно заступали одне одного ... В грозах і бурях знишень, в бурхливих змінах утворювався український народ, що став таким яким ми його знаємо нині” [17. С. 102].

З кінця 40-х рр. етногенетична проблематика посіла вагоме місце в наукових працях Віктора Платоновича Петрова і ознаменувалася виданням його фундаментальних досліджень “Скіфи. Мова і етнос” (1968) та “Етногенез слов’ян” (1972).

Сучасна наукова думка віддає належне досягненням В. Петрова. В 1984 р. відзначено 90-річчя від дня його народження, а в сторічний ювілей видано збірник наукових праць з присвятою вченому [20]. Готують до видання його наукову спадщину.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Вовк Хв.* Студії з української етнографії та антропології. – Прага, 1928. Перевидання – К., 1995.
2. Дослідження трипільської цивілізації у науковій спадщині археолога Вікентія Хвойки. – К., 2006. – Ч. 1; К., 2007. – Ч. 2.
3. Інститут рукописів Бібліотеки ім. В. Вернадського НАН України. – Ф. 3570.
4. *Колесникова В. А.* Вікентій (Чеслав) Хвойка. Сторінки наукової біографії. – К., 2007.
5. *Кузеля З., Одарченко П.* Історія української етнографії // Енциклопедія українознавства. Заг. част. – 1994. – Т. 1. – С. 194.
6. *Максимов С. В.* Питання історії стародавніх слов’ян у працях В. П. Петрова // Археологія. – 1986. – № 54. – С. 1–6.
7. МИА СССР. – №№ 70, 82, 108, 116, 139.
8. *Махно С. В.* Пам’яті Віктора Петрова // Археологія. – 1974. – № 6. – С. 4.
9. *Мірчук І.* Український науковий інститут в Берліні // Сьогодні й минуле. – Мюнхен, 1949. – № 1–2.
10. НА ІА НАН України. – Ф. 16. – Оп. 1. – Од. зб. 1.
11. *Петров В.* *Currī culum vitae* (21.XI.1945) // Україна. – 1951. – Зб. 6. – С. 430.
12. *Петров В.* Лірично-епічна поезія // Енциклопедія українознавства. Заг. част. – 1995. – Т. 1. – С. 268–269.

13. *Петров В.* Методологічно-світоглядні напрями в українській етнографії ХІХ–ХХ ст. // *Енциклопедія українознавства. Заг. част.* – 1995. – Т. 1. – С. 184–187.
14. *Петров В. П.* Пам'яті акад. Д. І. Яворницького. Некролог // *Вісті АН УРСР.* – 1940. – № 7–8. – С. 106–108.
15. *Петров В.* Передхристиянські релігійно-світоглядні елементи. Генеза народних звичаїв і обрядів // *Енциклопедія українознавства. Заг. част.* – 1995. – Т. 1. – С. 244–249.
16. *Петров В.* Пережитки передісторичної матеріальної культури // *Енциклопедія українознавства. Заг. част.* – 1995. – Т. 2. – С. 200.
17. *Петров В.* Походження українського народу. – К., 1992.
18. *Петров В.* Римська доба // *Енциклопедія українознавства. Заг. част.* – 1995. – Т. 2. – С. 388–390.
19. *Петров В.* Українська інтелігенція – жертва більшовицького терору. – Нью-Йорк, 1959.
20. Проблеми походження та історичного розвитку слов'ян. – К., 2001.
21. Рукописний відділ Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. – Ф. 9 (окремі надходження).
22. *Франко А., Франко О.* До питання створення першої української енциклопедії // *Народознавчі зошити.* – 2010. – № 1–2. – С. 156–159.
23. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України. – Ф. 305. – Спр. 151. – С. 2.
24. Щербаківський В. Формация української нації. – Прага, 1941.

НАУЧНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ВИКТОРА ПЕТРОВА

(40-е гг. ХХ в.)

О. Е. Франко, Н. А. Хомын

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская 1, г. Львов 79000*

В статье изложены сведения о научной деятельности в 40-е года ХХ в. выдающегося украинского археолога и этнолога, исследователя этногенетических проблем, автора трудов “Етногенез слов'ян” (1972), “Походження українського народу” (1992), “Скіфи. Мова і етнос” (1968) и др. Виктора Платоновича Петрова (1894–1969).

Ключевые слова: В. Петров, археология, этнология, этнография, этногенез.

THE SCIENTIFIC ACTIVITY OF VICTOR PETROV

(40-TH YEARS OF THE XX-TH CENTURY)

O. Franko, N. Homyn

*Ivan Franko Lviv National University
Universytetska St. 1, Lviv, 79000*

The co-author of this article introduced personal facts about the scientific activity of famous Ukrainian archaeologist, ethnologist and investigator of the ethnogenesis problems Victor Petrov (1894–1969) as the author of such monographies: “The Skiffs. Language and ethnic characteristics” (1968), “The Slavonic ethnogenesis” (1972), “The Ukrainian people's origin” (1992).

Key word: V. Petrov, archeology, ethnology, ethnography, ethnogenesis.

Стаття надійшла до редколегії 13. 02. 2012

Прийнята до друку 27. 04. 2012